

Αθήνα, 1-11-2007

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΠΑΔΑΤΟΣ – ANATHENA – WANNA JOB

Το κυριότερο χαρακτηριστικό της τέχνης του Δ. Παπαδάτου (5-9-1981, Νέα Υόρκη) είναι ο ζωομορφισμός των ανθρώπινων φιγούρων του. Αυτή την τεχνική χρησιμοποιούσαν οι αρχαίοι Αιγύπτιοι στις τοιχογραφίες των πυραμίδων για την αναπαράσταση των θεοτήτων τους. Τόσο στο Anathena όσο και στο Wanna Job παρατηρούμε ανθρώπους με κεφάλι λαγού, λύκου ή αλόγου. Στην αιγυπτιακή τέχνη ο Άνουβις παρουσιάζεται με κεφάλι λύκου, ο Ώρος με ιέρακος και η Σεχμέτ με λιονταριού. Εν κατακλείδι τα δάνεια που έχει προσλάβει ο Παπαδάτος από την αιγυπτιακή τεχνική είναι εμφανή.

Ο καλλιτέχνης είναι σίγουρα επηρεασμένος από τον νεο-εξπρεσιονιστή καλλιτέχνη Jean Michel Basquiat (22-12-1960, 12-8-1988) ο οποίος είχε ασχοληθεί ιδιαίτερα με την τέχνη του Graffiti και το πάθος του με την θνητότητα διαπνέει σχεδόν το σύνολο των έργων του.

Η παρουσία των σκελετών και των νεκροκεφαλών είναι εντονότατη στην τέχνη του Παπαδάτου. Ο καλλιτέχνης μάλιστα έχει εμμονή με το μαύρο χρώμα όχι ως φυσική παρουσία αλλά ως επικάλυψη των χαρακτηριστικών των προσώπων που παρουσιάζει στα έργα του.

Το μαύρο στον Basquiat υποδηλώνει την Αϊτινή του ταυτότητα που είναι διαποτισμένη με τις τεχνικές των voodoo. Στον Παπαδάτο το μαύρο δεν έχει να κάνει σχέση με φυλετικούς προσδιορισμούς, αλλά με την απόκρυψη των μορφασμών και των αντιδράσεων των προσώπων σε γεγονότα που η ενδεχόμενη εμφάνισή τους θα προκαλούσε τον περιγέλω ή τον εμπαιγμό των παρευρισκομένων ως ένδειξη αδυναμίας.

Σίγουρα συναντάμε στο έργο του καλλιτέχνη το νευρώδες και ενεργητικό στυλ που υπάρχει και στην ζωγραφική του Basquiat με μία ελαφρώς διαφοροποιημένη θεματολογία. Ένα άλλο δάνειο από τον Basquiat πιστεύω πως είναι οι λεζάντες που συνοδεύουν την ζωγραφική του Παπαδάτου. Λεζάντες του τύπου «Ανάβεις το μικρό φώς· όχι το μεγάλο. Πονάει το κεφάλι μου» «Αν μου κόψεις το κεφάλι θα γίνω αστέρι;» «Χθες γέμισα μπύρα και αμνό. Σήμερα πιό αργά θα τινάξω τα παπούτσια.» «Ακατάστατο ή όχι θα περιμένω. Αν θές να φύγεις η πόρτα είναι εκεί που σου δείχνω» «Μην φοβάσαι την πεταλούδα. Απλά κολλάει στις ακτίνες» φανερώνουν τον παιδικό κόσμο ενός καλλιτέχνη που δεν παύει να ονειρεύεται μια διαφορετική καθημερινότητα από αυτήν που βιώνει.

Λεζάντες τέτοιου τύπου τολμώ να πω ότι φανερώνουν έναν παιγνιώδη, λυρικό, νεορομαντικό καλλιτέχνη που δεν φοβάται τίποτε και κανέναν, αλλά ονειρεύεται και διασκεδάζει με χιούμορ τις καταστάσεις.

Το δάνειο από τον Devendra Barnhart (30-5-1981) ίσως είναι οι δαιμονικές φιγούρες που εκθέτει στο Wanna Job. Μάλιστα σε ένα από τα έργα του ένας μαύρος πτερωτός δαίμων τσουλάει ένα κιβώτιο, αλλά και πληθώρα άλλων πλαισιώνει μία κεντρική φιγούρα.

Η εκκεντρικότητα του Barnhart διαφαίνεται στις δαιμονικές φιγούρες του Yellow Big Project.

Πιστεύω όμως ότι ο Barnhart σφραγίζει τις φιγούρες του με έναν εκκεντρικό στιγματισμό που ομοιάζει με τυποποιημένη δερματοστιξία.

Στον Παπαδάτο δεν υπάρχει αυτό το στοιχείο.

Οι φιγούρες του μερικές φορές χαρακτηρίζονται από λευκό κενό ως εναλλακτική μέθοδος σε αυτήν της μουτζούρας που χρησιμοποιεί ευρέως. Η άρνηση της απόδοσης χαρακτηριστικών στο πρόσωπο των ηρώων του σχετίζεται και με το γεγονός του Απρόσωπου Θεού.

Ο καλλιτέχνης στο πρόσωπο κάθε ανθρώπου ατενίζει τον Θεό.

Ο Θεός όμως είναι απρόσωπος και απροσπέλαστος. Ο Παπαδάτος σε κάθε άνθρωπο βρίσκει και μία πτυχή του Θεού.

Όχι όμως το πρόσωπο του Θεού. Κάθε άνθρωπος για τον Παπαδάτο είναι ο Θεός που δεν μπορεί να γνωρίσει ή να δει. Κάθε άνθρωπος για τον καλλιτέχνη είναι ένας Θεός χωρίς πρόσωπο και φυσιογνωμικά χαρακτηριστικά.

Στο Wanna Job σ' ένα από τα έργα που εξέθεσε, ένα εργοστάσιο βγάζει αντί για καπνό φλόγες χρυσαφιού ή σιταριού, θυμίζοντάς μου την νευρώδη πινελιά του Βαν Γκόγκ (30-3-1853, 29-7-1890) στα «Ηλιοτρόπια» του. Σκοπός του καλλιτέχνη είναι να εντυπωσιάσει και να ξαφνιάσει τον θεατή. Από τα απόβλητα και τα φουγάρα της βιομηχανικής παραγωγής εξάγεται κάτι ασυνήθιστως λαμπερό στον ουρανό : ο άνθρωπος κοπιάζει, παράγει, σιτίζεται και λαμβάνει τον μισθό του ώστε από όλα αυτά να διαφωτίσει τον εαυτό του και όσους τον περιβάλλουν ως ένας εργάτης αστήρ.

Τόσο το εργοστάσιο όσο και το σπίτι που βρίσκεται δίπλα του πλαισιώνονται από ελάχιστο πράσινο (το χρώμα του κακού) σε ένα λευκό κενό. Το σπίτι μάλιστα έχει τις ρίζες του σε αυτό το κενό που μοιάζουν με φλέβες.

Ίσως ο καλλιτέχνης με αυτό το έργο βλέπει στα κτήρια τους ανθρώπους. Στο εργοστάσιο βλέπει τον τυποποιημένο αστό που παράγει το χρήμα ή αποκτά την δόξα. Στο οίκημα βλέπει τον παραδοσιακό άνθρωπο που προσπαθεί να κρατηθεί από τις αξίες του στο πουθενά ή στην μακαριότητα που το λευκό εκπροσωπεί. Το πράσινο ελάχιστο στο έργο ίσως συμβολίζει τη καταστροφή της φύσης από τις ενάντιες δυνάμεις του κόσμου. Ίσως όμως να αποτυπώνει την απτή πραγματικότητα του αθηναϊκού τοπίου.

Ο διαμελισμένος λαγός συμβολίζει την απωλεσθείσα τύχη, ενώ το κοράκι που πέφτει από τον ουρανό προοικονομεί έναν επερχόμενο θάνατο. Όμως υπάρχει και μία άλλη ερμηνεία που υποστηρίζει ότι το κοράκι που πέφτει σηματοδοτεί το τέλος του κινδύνου του θανάτου.

Οι κουλουριασμένες μορφές που σχηματίζουν καρδιά ή απολήγουν σε έναν κορμό, εντείνουν τον χαρακτηρισμό του ως νεορομαντικού καλλιτέχνη που απεικονίζει και στοργικές φιγούρες αποζητούσες ένα χάδι.

Ο καλλιτέχνης πιστεύω ότι ακολουθεί την τεχνοτροπία του Φράνσις Μπαϊκον. Με τις φιγούρες του ο Παπαδάτος εξάγει ένταση από την επιφανειακή ηρεμία που εξασφαλίζει το λευκό background της μακαριότητας.

Στο σύνολό τους οι φιγούρες του καλλιτέχνη είναι απόκοσμες και μακάβριες. Ο τρόμος που προξενούν δεν θυμίζει Μπός, Μπαϊκον ή Ενσόρ.

Πρόκειται για τον τρόπο που σχηματίζεται στα μάτια των παιδιών, όταν αυτά ξαφνιάζονται από κάτι που δεν έχουν ξαναδεί και το αναπλάθουν στο νού τους εμπλέκοντας και την φαντασία τους σε αυτό. Συχνά τα παιδιά παραπονιούνται στους γονείς τους ότι βλέπουν τέρατα ή απόκοσμα πλάσματα που οι δεύτεροι δεν παρατηρούν πουθενά, με σκοπό να τραβήξουν την προσοχή τους.

Ένας τρόμος που ξεκινά από το παιδικό «εγώ» για να καταλήξει στην μεταφυσική αγωνία του αγνώστου.

Ή ίσως ένα παιδικό όραμα που καταλήγει σε παραμόρφωση της πραγματικότητας.

Ο Παπαδάτος είναι ο κυριότερος εκφραστής του κινήματος του «ονειρικού» τρόμου στην Ελλάδα. Ή κατ' άλλους του «ονειρικού» παιδικού τρόμου.

Το μακάβριο χαρακτηρίζει και ένα άλλο έργο του στο Wanna Job. Το κεφάλι του υδροκέφαλου είναι μία σκιά. Στο background ανάποδοι σταυροί στηρίζουν το τραπέζι το οποίο έχει μία κλίση προς τα δεξιά. Υπάρχουν δύο (2) περιπτώσεις: είτε στο τραπέζι υπάρχει μία μορφή που προσπαθεί να πιεί από το ποτήρι και τα χέρια της είναι ένθετες ανθρώπινες φιγούρες, είτε πρόκειται για ομάδα φιγούρων δίχως χαρακτηριστικά που επικαλύπτει η μία την άλλη. Η βαριά ατμόσφαιρα που επικρατεί στο έργο με κάνει να υιοθετώ την πρώτη ερμηνεία. Τα χέρια της φιγούρας είναι δύσμορφα και δεν μπορούν να αγγίξουν ή να κρατήσουν τίποτε. Ίσως και να τρέμουν. Η αίσθηση της απελπισίας και της ανικανότητας επιτείνεται με την κλίση του τραπεζιού που υπόκειται στο νόμο της βαρύτητας. Το πράσινο αερόστατο συμβολίζει τις ουτοπίες του ήρωα και στα αριστερά διακρίνουμε φλόγες πυρός ή κυπαρίσσια σε λόφο που τονίζουν το μακάβριο ύφος του Παπαδάτου ως καλλιτέχνη.